

Handläggare
Sofia Forsberg
Telefon: 08-50824836

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd

Svensk social trygghet i en globaliserad värld (SOU 2017:5) (dnr 110-744/2017)

Svar på remiss från Kommunstyrelsen av "Remiss av
betänkandet Svensk social trygghet i en globaliserad värld"
(SOU 2017:5)

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden beslutar att lämna förvaltningens tjänsteutlåtande som remissvar.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Britt Karlsson
Tf Stadsdelsdirektör

Anna Mattsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Förvaltningen har valts ut som remissinstans till betänkandet "Remissen av Betänkandet Svensk social trygghet i en globaliserad värld". Betänkandet föreslår vissa förändringar inom de sociala trygghetssystemen samt justeringar av socialavgifter. Utredningens syfte är att skapa ett tydligt regelverk kring trygghetssystemet och samtidigt möta upp behov som uppstått ur rörligheten över gränser både utifrån en allt mer internationaliserad arbetsmarknad, migration och en gränsöverskridande världsekonomi.

De förändringar som främst berör socialtjänstens område handlar om uppehållsrätt, gränsöverskridande hälso- och sjukvård samt tolkning av EU-rätten. Förvaltningens uppfattning är att det vore värdefullt att få förtydliganden inom dessa områden och ställer sig därmed positiv till betänkandets föreslagna förändringar.

Betänkandet lyfter också områden där utredaren ser behov av ytterligare utredning, detta gäller bland annat det faktum att Sverige saknat ett systematiskt sätt att pröva EU/EES medborgares uppehållsrätt där den enskilde avser stanna längre än 3 månader i Sverige. Förvaltningen delar utredarens förslag på områden som kräver ytterligare utredning.

Bakgrund

Remissen har överlämnats för remittering till Stockholms kommun (stadsdelsnämnderna i Rinkeby-Kista, Älvsjö och Skärholmen) och 92 andra remissinstanser bland annat Domstolsverket, Arbetsförmedlingen och SIDA. Remisstiden löper till 30 augusti 2017.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat ”Remissen av Betänkandet Svensk social trygghet i en globaliserad värld” (SOU 2017:5) till tre stadsdelsnämnder i Stockholm stad. Remissen inkom till Kommunstyrelsen 25 april 2017.

Uppdraget till utredningen har varit att se över försäkringsvillkoren i de sociala trygghetssystemen (socialförsäkringssystemet, hälso- och sjukvård och arbetslöshetsförsäkring). I uppdraget har också ingått att se över socialavgifter utifrån rörlighet över gränser. Förslagen som utredningen presenterar ska balansera ett sammanhållet socialt trygghetssystem med hög legitimitet och de behov som finns i en allt mer globaliserad värld. Utredningen har vidare getts ett tilläggsdirektiv som tydliggör att det bör vara ett krav att en person vistas lagligt i landet för att få tillgång till svenska bosättningsbaserade förmåner. De förändringar som föreslås behöver därtill värna allmänhetens höga tilltro till trygghetssystemen.

Betänkandet består av två delar. Del ett innehåller ett bakgrundskapitel och beskrivningar av, för uppdraget, relevant svensk rätt samt en fördjupad beskrivning av relevant internationell rätt. Del två innehåller utredningens överväganden och förslag. Utredningen beskriver hur det svenska sociala trygghetssystemet behöver förändras utifrån en allt mer internationaliserad världsekonomi, förändrad demografi och ökad migration. Att de sociala trygghetssystemen anpassas efter de förändrade villkoren beskrivs som en viktig förutsättning för att möjliggöra och underlätta rörligheten på den internationella arbetsmarknaden.

Trygghetssystemen i Sverige

De svenska trygghetssystemen ingår i det som brukar beskrivas som den nordiska välfärdsmodellen. Modellen utmärks av universalism vilket avser att hela befolkningen omfattas av välfärdssystemen och att detta bidrar till att ge en gemensam hög nivå av välfärd, inte bara en garanterad miniminivå.

De sociala trygghetssystemen beskrivs ha bidragit till att bekämpa fattigdom, förbättrat folkhälsan och medverkat till en mer rättvis fördelning av de ekonomiska resurserna. Genom detta har den sociala sammanhållningen stärkts och ekonomisk tillväxt skapats. I och med den ökade globaliseringen finns behov av att anpassa de sociala trygghetssystemen, främst avseende regelverk kring bosättning och arbete. Det finns behov av att öka tydligheten kring vilka krav som råder för att omfattas av svensk social trygghet, både för den enskilde och för att uppnå en säker och tillförlitlig administration. Det senare handlar om att säkerställa att den enskilde omfattas av en nations system och inte av flera eller inget. Tydligheten säkerställer också vilka personer som ska betala sociala avgifter samt hur många personer som systemet omfattar.

Betänkandet ser ingen anledning att förändra de två grundprinciper som råder för att omfattas av trygghetssystemet det vill säga bosättning och arbete.

Betänkandet föreslår vidare att det införs en ordning där den enskilde kan begära ut ett intyg om att den omfattas av Socialförsäkringsbalken (SFB). Ett intyg skulle underlätta för den enskilde att arbeta eller studera i länder som Sverige inte har bilaterala avtal med.

Tolkning av sociala biståndssystemet

Betänkandet föreslår en förändring avseende tolkningen i utlänningslagen av det sociala biståndssystemet. Idag anger utlänningslagen ”det sociala biståndssystemet enligt SoL”. Betänkandet menar att belastningen på det sociala biståndssystemet inte avgränsas till bistånd som utges enligt SoL och föreslår därför att formuleringen ”enligt SoL” tas bort.

Utlänningslagen

Betänkandet ser ett behov av att förtydliga en del i utlänningslagen som berör rörlighetsdirektivet. I dagsläget har EES-medborgare uppehållsrätt i Sverige i mer än tre månader om personen har tillräckliga tillgångar för sin försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring.

Betänkandet föreslår en formulering där uppehållsrätt över tre månader kräver ”tillräckliga tillgångar för att inte bli en belastning på det sociala biståndssystemet samt ha en heltäckande sjukförsäkring”.

Samordning av icke avgiftsfinansierade kontantförmåner

När det gäller samordning av de sociala trygghetssystemen har medlemsstaterna möjlighet att anmäla särskilda icke avgiftsfinansierade kontantförmåner till EU för att på så sätt begränsa vissa förmåner till att enbart betalas ut i bosättningslandet. Sverige har anmält äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg för pensionärer. Betänkandet föreslår att personer som saknar uppehållsrätt i Sverige inte kan beviljas äldreförsörjningsstöd och/eller bostadstillägg för pensionärer.

Ersättning vid arbetslöshet

Enligt svensk lagstiftning krävs minst 12 månaders medlemskap i en arbetslöshetskassa för att kunna erhålla inkomstrelaterad ersättning. Utöver detta tillkommer övriga villkor. En utmaning i gränsöverskridande situationer är vilka perioder som ska räknas för att uppfylla medlemsvillkoret.

En dom i Högsta förvaltningsdomstolen har blivit vägledande och en praxis har vuxit fram där arbetslöshetskassorna räknar in tid som medlem under arbete utomlands, så kallad kvarstående medlemskap. Betänkandet beskriver att denna praxis har uppstått ur en otydlig lagstiftning och föreslår att medlemskapet i en svensk arbetslöshetskassa ska vara knutet till arbete i Sverige eller arbete som anses vara arbete i Sverige.

Informationsutbyte mellan myndigheter

Betänkandet lyfter ett behov av att förbättra möjligheterna till informationsutbyte mellan Skatteverket och Försäkringskassan. Informationsutbytet syftar till att klargöra vilken medlemsstats lagstiftning som gäller i en gränsöverskridande situation, vanligtvis vid utsändning av en medarbetare. Att underlätta möjligheten att ta del av annan myndighets sekretessbelagda information är en förutsättning för att respektive myndighet ska kunna utreda och fullfölja sitt uppdrag. De uppgifter det handlar om är främst uppgifter om anställning, bosättning och inkomstuppgifter. Om inte möjligheten till informationsutbyte underlättas så finns en risk att enskilda riskerar att inte tillhöra ett socialt trygghetssystem i någon medlemsstat.

Områden som föreslås utredas vidare

Betänkandet uppmärksammar tre områden där det finns ett behov av ytterligare utredning:

- Sverige saknar ett systematiskt sätt att pröva om EU/EES medborgare som har för avsikt att stanna längre än tre månader i Sverige har uppehållsrätt. Andra medlemsstater har en mer omfattande prövning gällande detta.
- Det finns ett behov av att utarbeta förarbeten och beskrivningar i syfte att underlätta myndigheters tolkning av tillämning av EU-rätten.
- Det finns ett behov av att upprätta en grundläggande kunskapsöversikt som rör patienter som får vård i Sverige, där hänsyn tas till Sveriges uppdelning av flera huvudmän.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för socialtjänst.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen har tagit del av betänkandet som lyfter förslag på förändringar inom det sociala trygghetssystemet varav en del berör socialtjänstens område. Främst är uppehållsrätt, gränsöverskridande hälso- och sjukvård och tolkning av EU-rätten frågor som det skulle vara värdefulla för socialtjänsten att få ökad tydlighet och klarhet kring. Förvaltningen är därmed positiv till de förslag på förändringar som betänkandet lyfter.

Förvaltningen delar avslutningsvis utredarens synpunkter kring områden som behöver utredas ytterligare.

Bilagor

1. Remissbrev inklusive sammanfattning av Bestänkandet
Svensk social trygghet i en globaliserad värld (SOU 2017:5)

För att ta del av betänkandet i sin helhet använd följande länk:

<http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2017/02/sou-201705/>